

Jugoslaviji i komunističkoj Jugoslaviji, čime se stvorio povijesni okvir razumijevanja povijeno-političkih okolnosti u kojima su djelovali i živjeli beogradski katolici i razvijale se njihove crkvene institucije. Na ovo poglavlje nadovezuje se jedno kraće, »Život Nadbiskupije beogradske (beogradsko-smederevske) sagledan kroz delovanje njenih nastupira« (139–145). Iz samog naslova je vidljivo da je obrađena povijest nadbiskupije od prvog nadbiskupa Ivana Rafaela Rodića do današnjeg Stanislava Hočevara. Slijedi poglavlje o crkvenom ustrojstvu nadbiskupije, »Današnja župna središta nadbiskupije beogradske« (146–181). Tu su detaljno obrađene sve župe Nadbiskupije uključujući i »Kuću Nadbiskupije«, odnosno nadbiskupski dvor.

Na kraju knjige slijede »Napomene« (182–191), zatim »Bibliografija radova navedenih u knjizi« (193–202), »Registar ličnosti, toponima i verskih objekata« (202–221) i »Beleške o autorima« (222–223).

Beogradska nadbiskupija i njeno okruženje u vremenu i prostoru sveobuhvatno je monografsko djelo koje prvi put predstavlja višestoljetnu prisutnost katolika na području današnje Srbije, odnosno današnje Beogradske nadbiskupije. Za hrvatsku historiografiju ono je važno utoliko što su mnogi Hrvati ostavili svoj trag na tome području od srednjega vijeka do suvremenog doba. Također je važno jer se mogu iščitati veze Crkve u Hrvata s Beogradskom nadbiskupijom, a s druge strane ne može se zaobići činjenica da su katolici u Srbiji dugi niz godina bili usko povezani s Katoličkom crkvom u Hrvatskoj, dijeleći iste državne granice. Svakako valja istaknuti kako osobitu vrijednost ovoj monografiji daju brojni kartografski prilozi koji izvrsno nadopunjavaju tekstove i time ostvaruju cilj izrečen u naslovu knjige, odnosno i vizualno smještaju Beogradsku nadbiskupiju u prostor i vrijeme.

Daniel Patafta

Vjera KATALINIĆ, Sorkočevići: dubrovački plemići i glazbenici / The Sorkočevićs: Aristocratic Musicians from Dubrovnik, Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb, Zagreb, 2014., 165 str.

Vjera Katalinić (znanstvena savjetnica i upraviteljica u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe HAZU) ubraja se među svjetski priznate proučavatelje hrvatske glazbene baštine, a glavna područja prema kojima su usmjerena njezina istraživanja jesu glazbena kultura u 18. i 19. stoljeću te glazbeni arhivi i zbirke u Hrvatskoj. Knjiga koju predstavljamo ovom prigodom u žarište istraživanja postavlja dubrovačku plemićku obitelj Sorkočević (Sorgo) i njihove odvjeteke koji su hrvatskoj i svjetskoj glazbenoj baštini podarili vrijedna skladateljska djela. Pisana je dvojezično, usporednim tekstom na hrvatskome i engleskome jeziku.

Nakon »Sadržaja« (3) i »Predgovora« (4–5), u kojemu se razlaže cilj ove studije te iznose metodološke i tematske smjernice knjige, autorica se u prvome poglavlju bavi općim prilikama u Dubrovniku i na području Dubrovačke Republike u posljednja dva stoljeća njegove opstojnosti kao neovisne države (»Dubrovnik i obitelj Sorgo«, 6–21). Ukazuje se

na postupnu i mukotrpnu obnovu grada nakon velike trešnje 1667. godine, opće kulturno i intelektualno ozračje u gradu podno Srđa, kazališni život s posebnim obzirom na glazbene priredbe, kao i na glazbeno naslijeđe na kojemu su u vrijeme svoga djelovanja bili odgajani središnji protagonisti ove studije (članovi obitelji Sorkočević).

Drugo poglavlje, naslovljeno »Luka Sorgo (Sorkočević): biografske odrednice u kontekstu dubrovačke (glazbene) kulture« (22–47) usmjereno je na životopis Luka Sorkočevića (1734. – 1789.) i njegovih neposrednih predaka, stjecanje temeljnoga obrazovanja i glazbene naobrazbe, kao i na Sorkočevićovo obnašanje administrativnih zadataka koje je morao izvršavati kao vijećnik i senator Dubrovačke Republike. Autorica, nadalje, prati i Lukovo djelovanje (studij) u Rimu (između 1756. i 1763. godine), povratak u zavičaj, zasnivanje obitelji, intenzivno djelovanje u javnim službama te tragično okončanje života 11. rujna 1789. godine. Djelujući kao diplomatski predstavnik Republike Luka Sorkočević u više je navrata boravio u susjednim zemljama. Tijekom tih putovanja vodio je iscrpne dnevničke zabilješke u kojima je, između ostalog, donosio niz vrijednih podataka o kulturnim događanjima. O tome govori poglavlje pod naslovom »Glazbeni život Beča 1781. i Rijeke 1782. prema bilješkama iz dnevnika Luke Sorga« (48–71). U Beču je, uz brojne znamenitosti, upoznao tamošnju glazbenu produkciju, ali je i nastojao stupiti u kontakt s drugim istaknutim umjetnicima (Pietro Metastasio, Joseph Haydn i drugi). U Rijeci je, nadalje, Sorkočević boravio 1782. godine, družeći se sa zapaženim osobama iz tamošnjega javnog života, sa zanimanjem je razgledavao poletnu riječku industriju, pohodio svetište na Trsatu te posjećivao kulturna događanja (balovi, svečane priredbe i drugo). Na sljedećih desetak stranica autorica iznosi osnovne »Biografske odrednice Antuna Sorga (Sorkočevića)« (72–81), Lukina sina također uključenog u glazbeni život Dubrovnika.

Središnje poglavlje knjige naslovljeno je »Skladateljsko djelovanje Luke i Antuna Sorga« (82–131). Njihove su skladbe sačuvane u glazbenoj zbirci Franjevačkog samostana Male braće u Dubrovniku, a zanimljivo je napomenuti da su znatniju pozornost znanstvenika započele pobuđivati tek u drugoj polovici 20. stoljeća. Redom se s povijesno-muzikološkog aspekta raščlanjuju svesci Lukinih kajdanki s vježbama, prati napredak od jednostavnih izvedbi do simfonija, utjecaj talijanskih glazbenika Giuseppea Valentea i Rinalda di Capua (tijekom Lukina boravka u Rimu) te ukazuje na temeljna stilska obilježja tih djela – danas neupitno važne sastavnice hrvatske glazbene baštine. Posebno vrijedan dio ove cjeline je popis glazbenih djela Luka Sorkočevića, poredanih prema kronološkome slijedu njihova nastanka (na str. 106–109), a na osnovi čega je razvidno da je od njegova opusa sačuvano, osim dvaju orkestralnih stavaka, i još jedanaest simfonija. Te je simfonije obradio (unoseći i znatnije preradbe) Stjepan Šulek i u tome, prerađenome obliku one su se nametnule glazbenoj publici i kao takve su ih Zagrebački solisti pronijeli svijetom. Nasuprot ocu, Antun Sorkočević ponajprije se profilirao kao povjesničar, književnik i diplomat, a manje kao glazbenik. Ipak, ostavio je više skladbi od svoga oca, a one se ponajprije čuvaju u dubrovačkom samostanu Male braće.

»Pridruženi član skladateljske obitelji: Jelena Pozza-Sorgo (Pucić-Sorkočević)« (132–145) naslov je poglavlja u kojemu se obrađuje Jelena Ranjina (Ragnina), udana za plemića Nikolu Luciana di Pozza-Sorgo. Saznajemo za njezin glazbeni interes (posjedovanje notnih zapisa) i postojanje nekoliko djela koja je sama skladala (šest opjevaka).

U završnome dijelu knjige autorica zaključno sažima djelovanje ovdje obrađivanih »Sorkočevića u kontekstu društvenih i intelektualnih kretanja u Dubrovniku i Europi potkraj 18. stoljeća« (146–154). Na kraju knjige sadržan je popis institucija (vlasnika izvora) i skraćena (154), pregled bibliografije (155–157), bilješka o autorici (158–159), popis notnih izdanja Muzičkog informativnog centra i objašnjenje uz knjizi priloženi CD sa simfonijama Luka Sorkočevića (160–163). Knjiga završava kazalom imena (164–165).

Uglavna hrvatska muzikologinja Vjera Katalinić u svojem se istraživačkom radu već godinama bavi skladateljskim opusom članova obitelji Sorkočević. Rezultat toga su pojedinačni radovi, kao i ova monografski zasnovana studija. Dodatna vrijednost knjige svakako je i u činjenici da se na ovome mjestu, pregledno i razložno, sažima skladateljski opus Sorkočevića promatran ne samo kroz muzikološku prizmu nego i kontekstualiziran u opće onodobne društvene, kulturne i intelektualne prilike kako na dubrovačkome tako i na širem jadranskom, ali i srednjoeuropskome prostoru. Dvojezična objava tekstova također će, bez ikakve dvojbe, pridonijeti da ova vrijedna knjiga ima i recepciju mnogo širu od hrvatske. Glazbena baština Sorkočevića to svakako zavrjeđuje.

Lovorka Čoralčić

Spalatumque dedit ortum: Zbornik povodom desete godišnjice Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu, ur. Ivan BASIĆ – Marko RIMAC, Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest, Split, 2014., 616 str.

Spalatumque dedit ortum (U Splitu bio je rođen) – simbolične su riječi uklesane na epitafu znamenitoga kroničara Tome Arhidakona nad njegovim grobom u crkvi sv. Frane na splitskoj rivi. Priređivači ovoga zbornika odabrali su ih kao naslov edicije, nastale povodom desete godišnjice utemeljenja i djelovanja Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu. Zbornik čine tri cjeline. U prvoj su sakupljeni radovi koji svjedoče o deset godina postojanja Odsjeka kroz sjećanja, vlastita iskustva i promišljanja, ali i konkretne statističke podatke. Druga cjelina sadrži konkretne znanstvene radove autori kojih su profesori i suradnici koji su kroz proteklih deset godina svojim radom pripomogli organizaciji i vođenju nastave na Odsjeku. Naposljetku, u trećoj se cjelini objavljuju prilozi – dokumenti – na osnovu kojih se mogu iščitati važni podatci o djelovanju Odsjeka za povijest splitskoga Filozofskog fakulteta od 2003. do 2014. godine.

Prva cjelina, naslovljena »Deset godina poslije – o počecima i djelovanju Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu« (11–88), započinje tekstem Nikše Stančića »O počecima studija povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu« (13–16). Sažeto se predstavlja kako je tekao put od prvih zamisli o osnivanju Odsjeka za povijest, preko samoga utemeljenja i suradnje s djelatnicima s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i njihova Odsjeka za povijest, pa sve do primanja prvih stalno zaposlenih nastavnika (Marko Trogrlić i Josip Vrandečić). Slijedi inspirativno pisan tekst Tomislava Raukara »Dva grada, srednjovjekovni i suvremeni Split« (17–23) u kojem se autor obazire na sadržaj predmeta kojega predaje u Splitu (Hrvatska povijest u razvijenom i